

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 272/2017-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. augusta 2017 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou STEHURA & partners, v. o. s., Fraňa Kráľa 2080, Čadca, v mene ktorej koná advokát JUDr. Celestín Stehura, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní pod sp. zn. 2 C 92/2012, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 92/2012 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 92/2012 p r i k a z u j e ďalej konať bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je jej Okresný súd Žilina p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 363,79 € (slovom tristošesťdesiattri eur a sedemdesiatdeväť centov), ktorú je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. Celestína Stehuru, advokátska kancelária STEHURA & partners, v. o. s., Fraňa Kráľa 2080, Čadca, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 272/2017-10 z 24. mája 2017 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 92/2012 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka vystupuje v napadnutom konaní ako žalobkyňa, ktorá sa návrhom podaným okresnému súdu 4. mája 2012 domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Na strane žalovaných vystupuje päť neznámych vlastníkov, ktorí sú zastúpení Slovenským pozemkovým fondom (ďalej len „SPF“). Vo veci bolo nariadené iba jedno pojednávanie, na ktorom bol zároveň vyhlásený rozsudok. Okresný súd nevykonal sťažovateľkou navrhované dôkazy, ktoré navrhovala v návrhu na začatie konania. Po podaní odvolania bol tento rozsudok zrušený uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 349/2013 z 25. apríla 2014. Po vrátení veci späť na okresný súd nebol vykonaný zo strany súdu viac ako dva roky žiaden procesný úkon a nebolo ani nariadené pojednávanie. Sťažovateľka preto podala 6. októbra 2016 sťažnosť predsedovi okresného súdu na prieťahy v napadnutom konaní a sťažnosť bola

vyhodnotená ako opodstatnená. Napriek tomu bol okresný súd aj naďalej nečinný a nevykonal vo veci žiaden úkon. Sťažovateľka poukázala tiež na skutočnosť, že niektorí z ňou navrhnutých svedkov sú už vo vyššom veku a ich výsluch môže byť postupom času znemožnený.

3. Vzhľadom na priebeh napadnutého konania sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov a aby jej bolo priznané zo strany okresného súdu finančné zadost'učinenie v sume 4 000 € a náhrada trov konania vo výške 363,79 €.

4. Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril podpredseda okresného súdu listom z 27. júna 2017, v ktorom zhrnul v súlade s tvrdeniami sťažovateľky doterajší priebeh napadnutého konania. Podpredseda okresného súdu navyše uviedol, že potom, ako sťažovateľka podala sťažnosť predsedovi okresného súdu na prietahy v napadnutom konaní, bolo konajúcim sudcom nariadené pojednávanie na 3. október 2016, ktoré však muselo byť zrušené pre pracovnú neschopnosť sudcu. Následne bolo pojednávanie určené na 8. december 2016, ale to bolo opäť odročené z tohto istého dôvodu. V súčasnosti je vo veci nariadené pojednávanie na 31. júl 2017. Podpredseda okresného súdu tiež uviedol, že napadnuté konanie považuje za skutkovo zložité vzhľadom na rozpornú judikatúru vo vzťahu k pasívnej legitímácii osôb s neznámym pobytom či neznámych vlastníkov. Podpredseda okresného súdu tiež vyjadril názor, že opakovanú pracovnú neschopnosť sudcu, pre ktorú došlo k odročeniu pojednávania, nemožno považovať za neodôvodnené prietahy.

5. Podpredseda okresného súdu vo vyjadrení z 27. júna 2017 zároveň oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania. Rovnako sa vyjadril právny zástupca sťažovateľky podaním z 12. júna 2017, v ktorom oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

6. V súlade so súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci vo vzťahu k namietaným priet'ahom. Následne ústavný súd pristúpil k posúdeniu napadnutého konania z hľadiska tvrdeného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie s'ťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

8. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby

domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

10. Keďže konanie začalo za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z dikcie ustanovenia § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý vo svojich ustanoveniach upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v čl. 17. Podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne § 100 ods. 1 OSP).

11. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

12. Predmetom napadnutého konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Po právnej stránke ide o štandardnú občianskoprávnu vec tvoriacu rozhodovacia agendu súdov. Napadnuté konanie sa zásadne nevyznačuje nadmernou právnou zložitosťou. Určitý stupeň faktickej zložitosti môže vyplývať zo skutočnosti, že účastníkmi by mali byť aj neznámi vlastníci či osoby s neznámym pobytom. Na túto stránku napadnutého konania poukázal vo vyjadrení podpredseda okresného súdu. Určitá zložitosť veci však neodôvodňuje nečinnosť súdu trvajúcu viac ako dva roky po tom,

ako bol prvý rozsudok okresného súdu zrušený uznesením krajského súdu z 25. apríla 2014. Túto nečinnosť pritom podpredseda okresného súdu vo vyjadrení vôbec nerozporoval.

12.1 Ústavný súd ďalej posudzoval spôsob správania sťažovateľky z hľadiska vplyvu na priebeh konania. Ústavný súd nezistil v postupe či správaní sťažovateľky žiadne skutočnosti, ktoré by jej bolo potrebné pripísať na ťarchu. Ani podpredseda okresného súdu vo vyjadrení nenamietal správanie sťažovateľky ako dôvod celkovej dĺžky napadnutého konania.

12.2 Napokon, ústavný súd posúdil z hľadiska existencie zbytočných prietahov samotný postup okresného súdu v konaní.

Konanie začalo 10. mája 2012, keď bol na okresnom súde podaný návrh na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Okresný súd vyzval 18. mája 2012 sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku. Ten sťažovateľka uhradila 4. júna 2012. Vo veci bolo nariadené jedno pojednávanie (15. apríla 2013), na ktorom bolo vyhlásený rozsudok, ktorým bol návrh v celom rozsahu zamietnutý. Sťažovateľka podala proti rozsudku odvolanie. Spis bol z cieľom rozhodnutia o odvolaní odoslaný na krajský súd, ktorý rozhodol uznesením sp. zn. 5 Co 349/2013 z 25. apríla 2014 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd poukazuje na nečinnosť okresného súdu v období po 25. apríli 2014 až do 8. septembra 2016, keď bol konajúcim sudcom určený termín pojednávania na 3. október 2016. Toto pojednávanie rovnako, ako aj ďalšie pojednávanie určené na 8. december 2016 však bolo odročené pre pretrvávajúcu pracovnú neschopnosť sudcu.

13. Ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že istá miera vecnej zložitosti veci či rozporná judikatúra nemôže odôvodniť nečinnosť súdu v trvaní viac než dva roky. Pritom následné úkony súdu (nariadenie dvoch pojednávanií) tiež nevedli k nastoleniu právnej istoty účastníkov konania, pretože boli odročené. K prietahom v danom konaní tak nedošlo v dôsledku správania sťažovateľky, ale výlučne v dôsledku postupu okresného súdu. Ústava v čl. 48 ods. 2 pritom zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali

príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

14. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Všeobecne je štát povinný usporiadať svoj justičný systém tak, aby sudy mohli každému zaručiť právo, aby o jeho záležitostiach týkajúcich sa práv a záväzkov bolo právoplatne rozhodnuté v primeranej lehote.

15. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania (strán sporu). Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

16. Vzhľadom na uvedené skutočnosti hodnotené v bode 12.1 až 12.3 ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku rozhodnutia).

17. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku rozhodnutia).

18. Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného

zadosťučinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 4 000 €, ktorú odôvodňuje nečinnosťou súdu, v dôsledku čoho nemôže realizovať svoje procesné práva. Sťažovateľka tiež poukázala na skutočnosť, že na žalovaných parcelách hospodári a vynakladá nemalé finančné prostriedky na ich obhospodarovanie, avšak vzhľadom na neusporiadané vlastnícke pomery nemôže poberať od príslušných úradov žiadne dotácie.

19. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

20. Vzhľadom na žiadosť sťažovateľky, hodnotenie jej správania v tomto náleze (bod 12.1) a tiež aj iné okolnosti danej veci (obdobie nečinnosti okresného súdu, celkovú dĺžku konania, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľku, ako aj finančné straty, ktoré z dôvodu pretrvávajúceho stavu právnej neistoty musí znášať) ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € (bod 3 výroku rozhodnutia).

21. Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátom JUDr. Celestínom Stehurom.

Sťažovateľka uplatnila v petite sťažnosti úhradu trov konania spolu v sume 363,79 €. Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a spísanie ústavnej sťažnosti) uskutočnené v roku 2016. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2016 bola 143 € a hodnota režijného paušálu 8,58 €. Trovy konania tak predstavujú v takomto prípade 303,16 €. Advokátska kancelária, ktorá sťažovateľku v konaní pred ústavným súdom zastupuje, je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), preto

bolo potrebné k sume 303,16 € pripočítať 20 % (čo predstavuje sumu 60,63 €). Celkové trovy konania tak predstavujú sumu 363,79 €. Ústavný súd preto v súlade s § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde priznal ich náhradu v celej požadovanej výške.

22. Okresný súd je povinný zaplatiť túto sumu na účet právneho zástupcu sťažovateľky JUDr. Celestína Stehuru, advokátska kancelária STEHURA & partners, v. o. s. (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP), (bod 4 výroku nálezu).

23. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. augusta 2017